

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori:
2657 E. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. Chicago, Ill., ponedeljek, 16. septembra (Sept. 16), 1929. STEV.—NUMBER 217

Clevelandška tvrdka zgradi mesto v Rusiji

Koncesije za zgraditev avtne industrije je dobila clevelandška tvrdka.

Cleveland. — Austin kompanija iz Clevelanda je dobila koncesije za zgraditev velikega avtomobilskega mesta v Rusiji. Mesto bo zgrajeno v bližini Nisjeva Novgoroda, kakih 270 milj vzhodno od Moskve. Stalo bo med 40 in 50 milijonov dolarjev. Postavljene bodo velike tovarne za avtomobile, v katerih bodo producirali stotine avtov letno, kadar bo načrt kompletno izveden.

Kolikor je razvidno iz prvih poročil, je ta načrt najbolj ambiciozen, kar jih je prišlo iz Rusije zadnje čase. V novih tovarnah bo delalo 25 tisoč delavcev, kar pomeni, da bo potrebno graditi poleg velikih tovarnih stanovanj, šole, ceste, vodovodne naprave in druge stvari za nad stotine prebivalcev. Ruski inženirji, pravi poročilo, so mnenja, da bo graditev mesta vzela štiri leta. Podpredsednik Austin kompanije, ki je dala boljše pogoje kot katera od šestih evropskih tvrdk, ki so skušale dobiti delo, pravi, da bo delo dokončano v poldrugem letu. Ako je načrt res tako obsežen kot se glasi poročilo, bodo sovjetski inženirji vsakomur na pravem.

V tem mestu bo vlada izdelovala od prvega do zadnjega avtne kosa in avte sestavljala. Bo v resnici vzorno mesto z bolj kompletno produkcijsko organizacijo kot jo pa poseduje Ford. Načrt za zgraditev mesta prekaša sicer graditev ameriških mest, ki so se tudi pojavila v dobi ekspanzije takorekoč preko noči. Izdelal ga je centralni tehnični svet (Gosplan), ki daje direktivo industrijam in ima kontrolo nad gospodarskim življenjem Rusije. Je ustanova, ki je najsvetlejši del sovjetske Rusije in je v ogromnega pomena za deželo in tudi za zunanji svet.

Ta načrt za zgraditev mesta je le del ogromnega petletnega načrta za zvišanje produkcije in za zgraditev lastne industrije, ki ga je Rusija podzvela preteklo leto. Značilno pri tem je to, da je produkcija v prvem letu presegla prvotno kvoto in da delavci obetajo to storiti tudi v sedanjem letu, oziroma v bodočnosti.

Danes je Rusija še v veliki meri odvisna v ekonomskem življenju od zunanjega sveta — od kapitalistične pomoči. Zgraditi pa želi lastne industrije v toliki meri, da bo izdelovala vse, ali vsaj večino izdelkov, ki jih rabijo za lastne potrebe. Radi tega si prizadeva kot nobena druga država vzpostaviti, oziroma zgraditi novo gospodarsko strukturo, ki bo odgovarjala idejam in potrebam ruskega naroda. Da ima pri tem velike težave, je gotovo. Vendar pa dela velike korake na gospodarskem polju, korake, ki jih je zmogla storiti le nova Rusija radi dinamičnega mišljenja, izobilice delovne moči in naravnega bogastva. In ker je velik del vladnega aparata zaposlen pri ekonomski gradnji Rusije, je to tudi največ odgovor, da je Stalinova vlada ostala na krmlu po zadnjih notranjih bojih v komunistični stranki. In dokler bo vlada posvečala glavno pozornost ekonomski rehabilitaciji dežele in pri tem imela uspehe, bo njena pozicija pri ljudstvu, predvsem pri delavstvu relativno trdna.

Revolta metalnih delavcev

2500 odkorakalo na spontano stavko pri ameriški podružnici nemškega jeklarkega trusta.

Carteret, N. J. — 2500 metalnih delavcev je izpraznilo tovarne U. S. Smelting and Refining kompanije in zastavljalo povsem nepričakovano. Varok stavke je bonus sistem, s katerim je družba molila delavce toliko časa, da je bila napolnjena kupa potrpljenja. Karakteristika tega sistema je v tem, da je družba avtomatično utrgala deset centov na uro, ako je delavec izostal od dela radi enega ali drugega vzroka sedem ur na dva tedna.

Ker pa ima družba upeljenih sedem dni dela na teden, je ta sistem izkoriščanja naravno prizadel veliko večino delavcev, ker vsak si ne le samo želi počitka, marveč ga faktično tudi potrebuje. Družba plača navadnim delavcem le 40 centov na uro. Kompanija je podružnica nemškega jeklarkega trusta. Stavko vodi odbor, ki je bil hipoma organiziran izmed stavkarjev.

Mornarični dogovor med Anglijo in Ameriko

Konferenca med veleposlani bo v decembru.

Washington, D. C. — Državni tajnik Stimson je 14. t. m. naznanil, da sta se Amerika in Anglija sporazumeli glede načrta za materialno redukcijo bojnih mornaric. Zdaj bodo Francija, Italija in Japonska povabljene na konferenco, ki se vrši v prihodnjem decembru. Anglo-ameriški sporazum temelji na sledečih točkah: vse velike bojne ladje se odpravijo; tonaža podmornic se zniža; Anglija obdrži prednost v skupni tonaži križark; Amerika da koncesije glede vrste svojih križark; glavno znižanje bo v tem, da se stare ladje ne nadomestijo več z novimi; pariteta obeh ali pride v letu 1936; vsi ameriški rušilci se imajo smatrati kot bojno brodoge v primerjavi z angleško bojno mornarico.

„Nestranski“ politiki.

New York. — S primerno slovesnostjo je major George L. Berry, predsednik Printing Pressmen's unije, izročil newyorškemu županu Walkerju knjižico častnega člana, s katero se bo Jimmie sedaj lahko ponasjal, da tudi on spada v „unijo.“ Majorja Berryja je spremljalo sto unijskih voditeljev in pripadnikov tamaniškega zrna. Jimmie Walker je demokrat, major Berry je demokrat, večina unijskih voditeljev v New Yorku so demokrati in vsi skupaj pa so tamanišci, kar razjasni pajo za tamanišce, kar razjasni zagonetko, zakaj so ameriške unije v politiki „nestranske.“

Bomba razbila ulično karo.

New Orleans. — Preteklo sredo dne 11. sept. je prišlo na neki ulici do burne scene, ko je eksplodirala bomba pod ulično karo in jo razbila. Od eksplozije ni bil nihče poškodovan razen skebov, ki so bili zaposleni na razbiti kari. Na licu mesta se je takoj zbrala velika skupina ljudi, ki so se zabavali z incidentom in se s skebom posmehovali. Pridrvela je tudi policija. Bila je oborožena z bombami za solze, ki jih je pričela metati med množico in jo razglašala. Na lice mesta je prišel tudi začasni župan in oštel policijo radi brutalnega nastopa.

Pogajanja med Anglijo in soveti obnovljena

Moskva, 14. sept. — Sovjetska vlada poroča, da je sprejela povabilo angleške delavske vlade, naj pošlje delegata v London v svrhu obnove pogajanj za vzpostavitev trgovskih in diplomatskih odnosov med Veliko Britanijo in Sovjetsko unijo. Rusija pošlje delegata v London 24. septembra, nakar se obnove pogajanja.

Vinorejci dobe podporo od zvezne vlade!

Smelna situacija.

Washington. — Kalifornijski vinorejci dobe pri vladnem odboru za odpomoč farmarjem deset milijonov dolarjev posojila. Bajse se nahajajo v stiskah radi nadprodukcije grozdja in da jih vlada reši gospodarskih nepravil, jim je prišel farmarilni odbor na pomoč.

Radi 18. amendmenta zvezne ustave je ta situacija naravnost smešna. Je polna kontrastov kot jih je polno vse ameriško življenje. Na eni strani vlada dela geste z uničevanjem prohibicije, na drugi strani pa takorekoč direktno stimulira sredstva za kršenje prohibicije. Vsa podpiranje vinorejcev se ne more drugačno smatrati, ker večji del grozdja se porabi za prohibicijo nasprotno svrhu. Farmarilni odbor s tem korakom sicer ni prekoračil svoje meje, ker pridelo vanje grozdja in sadja v splošnem je del poljedelstva. Ali radi 18. amendmenta je ta odlok pa vsekakor smiselno in nadevse bedaste situacije. . . . Spodajne zakone kričijo podporni ki sedanjega sistema. Bunk!

POSLUŠAJ IN NE GLEJ NA ME, JE GESLO SCHWABA

Fairmont, W. Va. — Predsednik Bethlehem Steel korporacije Charles M. Schwab je bil nervozen, ko se je bližal Labor day. Na svoje delavce in državljane Združenih držav je adresiral poslanico o pomenu delavskega praznika, ki pa ni dosegla njegovih premožljivost v okrajšani Fairmont. Rudarji, ki delajo v tukajšnjih rovinh Bethlehem Steel korporacije, so od vodstva dobili posebno „poslanico“, ki so jo glasila, da bo odpuščeno vsak rudar, ki ne pride na delo na Labor day. Vzrok za to „poslanico“ so bile manifestacije tukajšnjega delavstva na delavski praznik in kot skrben varuh svojih delavcev je družba poskrbela, da se jih niso rudarji udeležili. Van A. Bittner, organizator UMWA, je Schwabu poslal protestno pismo radi dvoobrazne hinavske taktike.

Zborovanje kamnosekov.

Boston. — Tukaj se je pričela sedemdesetletna konvencija unije kamnosekov. Na konvenciji je 55 delegatov, ki predstavljajo 6000 članov. Strojna produkcija je močno prizadela tudi kamnoseke. Pred 20 leti je unija štela štirinast tisoč članov kot jih ima sedaj. Glavni vzrok za znižanje članov je dielo na stanjen zrak in druga mašinerija. Kljub temu imajo kamnoseki primeroma dobre delovne razmere in spadata med „delavsko aristokracijo.“

S krogo v arcu šel k zdravniku.

Syracuse, N. Y. — Harry Walrath, star 41 let, je 18. t. m. ustrelil svojo gospodinjico, nato je nameril revolver na svoje prsi in si pognal krogo v arcu. Ko pa je videl, da se ni smrti, je šel iz hiše in hodil dva bloka k zdravniku, kjer se je šele zgrudil v nezavesti.

VESTI IZ DELAVSKEGA SVETA

Kampanja krojačev v Clevelandu.

Cleveland, O. — Obe krojaški uniji sta pričeli s organizacijsko kampanjo v industrijah za moške in ženske obleke. International Ladies Garment Workers unija, ki ima območje nad žensko oblačilno industrijo, je pozvala krojače v neorganiziranih tovarnah, naj se pripravijo na generalni štrajk. V tej industriji v Clevelandu dela okrog 15 tisoč krojačev, ki so po večini delavke. V unijo spada le okrog 1800 izdelovalcev ženskih sukenj. Ta branja je dobro organizirana. Unija bo skušala organizirati izdelovalce ženskih oblek, ki imajo izredno slabe delovne razmere in prejajo nizke plače. Oklicati namerava generalno stavko v mesecu decembru.

Amalgamated Clothing Workers unija pa je pričela ponovno oblegati Joseph & Feiss kompanijo. V svrhu organiziranja te tovarne je unija potrošila že veliko tisočakov. Ker pa ima družba precejšen odstotek „lojalnih“ delavcev, unija do sedaj še ni imela uspeha. Delavci so večinoma češke narodnosti. Do pred kratkim je imela kompanija vpeljan „welfare“ sistem, ki ga je pred kratkim opustila. Vposluje 800 delavcev. Block kompanija je druga tovarna, ki jo je Amalgamated oblegati. Uposluje tisoč delavcev. Zaslushek v teh kot v vseh neunijskih tovarnah je veliko nižji kot pa zaslužijo organizirani krojači. Največja tovarna za moške obleke je Richmans Bros., v kateri dela veliko slovenskih deklet. Amalgamated namerava koncentrirati vse svoje sile v Clevelandu, ko bo dokončala tekočo organizatorsko kampanjo v Philadelphiji.

Londonski „Daily Herald“ v prirediteljskih rokah.

New York. — Iz Anglije je prišlo poročilo, da je londonški „Daily Herald“ prešel v posest Oldham Press družbe, ki je privatno podjetje. „Daily Herald“ so izdajale unije in Labor party in je bil edini delavski dnevnik v Angliji. Bil je večkrat v finančnih stiskah. Prejel je subvencijo od strokovnih organizacij. Sedaj je glasilo delavske vlade, kot je bil tudi pred petimi leti. Oldham Press družba bo vložila pet milijonov dolarjev za izboljšanje „Daily Herald.“ Tiskala bo tudi posebno izdajo v Manchesterju. Taktika lista ne bo spremenjena, pravi poročilo, in še vedno ostane glasilo Labor party in strokovnih organizacij.

Sodišče potrdilo stanovanjski zakon.

Albany, N. Y. — Prizivno državno sodišče je zavrglo odlok sodnika Lydona, člana najvišjega državnega sodišča, ki je odločil proti stanovanjskemu zakonu. Zakon je sprejela državna zbornica lanske leto in se nanaša na mesto New York. In ker je prizivno sodišče sedaj potrdilo veljavnost zakona, ima mestna vlada sedaj proste roke, da lahko izboljša stanovanjske razmere par milijonov ljudi, ki žive v brigah na vzhodni strani. Seveda je zakon majhnega pomena, ker tamanišje nimajo smisla za reševanje socialnih vprašanj. Njihov rekord to dokazuje.

Walker dobil zaupnico.

Rock Island, Ill. — John H. Walker, predsednik Illinoiske delavske federacije, je dobil v petek popoldne zaupnico na letni konvenciji. Resolucija rudarske unije iz Eldorada, ki je zahtevala Walkerjevo ostavko iz razloga, da je bil predsednik zapleten v sodnijsko postopanje napram gl. odboru rudarske organizacije UMWA, je bila porazena.

Rudarska unija vidi „ruski strah“

Seranton, Pa. — John L. Lewis je ponovno posvaril senatni finančni odbor, ki je na čelu nove carinske predloge, da deželi preti nova „rdeča nevarnost.“ Ta nevarnost ne obstoji v tem, da Rusija poplavi deželo z rublji, marveč s trdim premogom iz Uralskih gor, ki se nahajajo nad šeststisoč milj od Amerike. Za stvar se je pričela zanimati tudi čujsa A.D.F. Konservativni delavski voditelji se res boje vsakega megleenega strahu in človek mora se radi tega simpatizirati z njimi.

Kitajska zavrgla ruske mirovne pogoje

Obe vladi obtožujeta druga drugo vojnih zločinov.

Moskva, 14. sept. — Sovjetska vlada naznanja, da je prejela novo poto iz Nankinga, v kateri je kitajska vlada takorekoč zavrgla vse amandamente, ki so jih sovjeti nedolgo tega predložili v svrhu sporazuma glede kontrole in obratovanja kitajske vzhodne železnice. Kitajska vlada sicer odgovarja, da je pripravljena na takojšnja pogajanja za poravnava spora s Moskvjo, navaja pa pogoje, katerih sovjetska Rusija nikakor ne more sprejeti.

Kitajska je popolnoma ignorirala ponudbo sovetov, da se imenuje nov upravitelj železnice kot predpogoj pogajanj, pač pa predlaga, da se glavne sporne točke rešijo kasneje na konferenci, ki se naj vrši v Beogradu, in če bo takrat sklenjeno, da se sedanjim upraviteljem zamenja s novim, se bo kitajska vlada udala temu sklepu.

Sovjetska vlada nadalje navaja dolgo vrsto nasilnih činov, ki so jih izvršili Kitajci in ruski belogardisti v Mandžuriji nad sovjetskimi jetniki. Med tem člani so navedene eksekucije, mučenje jetnikov, izstradavanje internirancev, zanesanje bolnikov itd. Priloženo se fotografije 23 trupel z odsekanimi glavi, ki so jih našli v okolici Harbina.

Sanja, 14. sept. — Poročilo iz zunanje urada kitajske vlade se glasi, da sovjetski državljani na Kitajskem uživajo mir in popolno zaščito in vse obtožbe iz Moskve o zlodejevih so sleparstva in zlobna propaganda, ki je brez podlage. Na drugi strani pa sovjeti upanjajo najgribo nalistva nad Kitajci v Rusiji. Kitajska vlada lahko dokáže, da se v Rusiji pleni kitajska lastnina in da so kitajski državljani terorizirani in posili vtaknjeni v vojaško službo. V Blagovješčensku je bil aretiran kitajski podkonul. Nemški konzul v Harbinu je preiskal zapore in tabore internirancev ter lahko popriča, da se z ruskimi jetniki postopa pravilno in človeško.

Slabo sprisovalno.

New York. — Peter J. Brady, predsednik federacije banke in vodilni delavski politik, je komunalni akcijo ADF z oštrino na zahtevo vojaškega štaba za splošno povišanje plače oficirjem in moštvo sledil: „Ta akcija federacije demonstrira priateljstvo organiziranega delavstva z obrambnimi silami naše države.“

Eksploziji ubili 12 v Italiji in pet v Nemčiji.

Parma, Italija, 14. sept. — Dvanaest oseb je bilo ubitih in 15 ranjenih, ko je večerj razstrela benzina podira hišo v tem mestu.

Berlin, 14. sept. — V tovarni dinamita v Grevenbrochu na Porenjskem je bila večerj razstrela in pet delavcev je bilo ubitih.

Gastonjska drhal ustrelila delavko

Mati štirih otrok ustreljena, ko se je vozila na truku na komunistični shod. Šest izgreznikov prijetih. — Osem stavkarskih voditeljev obtoženih „zarote v svrhu revolte“, ko so našli orožje in strelivo v njihovem stanovanju.

Magnet insuli poražen na vzhodu

Volitve v državi Maine so izpadle neugodno za njegove interese.

Portland, Me. — (F. P.) — Na splošnem glasovanju o predlogi za eksportacijo električne sile iz države Maine so bili Insulovi interesi temeljito poraženi. Proti predlogi je bilo oddanih 62.000 glasov, za predlogo 64.000 in rezultat glasovanja v sto volilnih podokrajih še ni znan. To glasovanje ima širši pomen za deželo, ker politika magnata Insula, ki jo vodi v tej državi, sega tudi v kongres Združenih držav.

Glavni stan Insulovih interesov je v Chicagu. Vendar pa država Maine ni manj ne občuti Insulovo moč kot občuti Chicago in Srednji sapa. Že nekaj let se vrše vroče politične bitke v državi Maine, kjer Insulovi interesi posedujejo do malega vso industrijo elektrike. Radi te ekonomike moči so mogočen politični faktor v državi, faktor, ki v veliki meri določuje politične smerne države in določa reprezentacijo v vladi.

Država Maine je v republikanski stranki od pet do glava. Demokratije igrajo tako majhno vlogo v njenem političnem življenju. V vrstah republikanov je število vplivnih politikov, ki sem in tam nastopajo v opoziciji proti stari gardi. Pred nekaj leti je državna zbornica sprejela postavko, ki zabranjuje eksportacijo električne sile iz države Maine. Razlog za to je bil argument, da bi bila cena elektrike višja, ako bi bilo pomanjkanje te komoditete. Stara garda je bila vedno proti tej postavi, in politična kompozicija državne zbornice je taka, da Insulovi interesi niso uspeli, da bi pridobili potrebno večino zbornice za preklic tega zakona, ki je postal najvažnejše politično vprašanje v državi. Okrog njega se sučejo državne in kongresne volitve.

In ker si zbornica ni upala ukiniti tega zakona kljub temu, da se ne more reči, da tega ni storila radi progresivizma, so Insulovi interesi poskušali svojo srečo s splošnim glasovanjem. Ernest Gruening, urednik Portland Evening Newsa, ki ga je ustanovil izrecno, da se bori proti magnatu elektrike, pravi, da so Insulovi interesi potrošili tekom minule kampanje preko milijon dolarjev za poraz zakona. Zanimivo je to, da so farmarski glasovi pripomogli, da je bil Insul poražen.

Ruski opat obtožen umora nune.

Moskva, 11. sept. — Pred sovjetskimi sodiščem v Kijevu se vrši obravnava proti Ivladju Zehunu, opatu Pečerskega samostana, ki je obtožen, da je umoril 28 letno nuno Barlenkovo, svojo bivšo prilepnico. Njeno truplo so našli razsekano v kose v gnojni jami. Z Zehunom vred je obtožena tudi nunska prednica Varonkova, druga opatova prilepnica, katere ljubosumnost je izzvala umor Barlenkove.

Rudarji zahtevajo glas.

Nanticoke, Pa. — Desettisoč članov rudarske unije je naslovilo petlicjo na glavni urad rudarske unije, da jim eksekutiva dovoli, da sami odločijo, ako se pridružijo sedmemu distriktu. Administracija je namreč sklenila, da jih premešča v prvi sedmi distrikt v svrhu izenačenja članstva v obeh distriktih.

Senca Pilsudskija v Chicagu.

Chicago. — Poljski diktator Pilsudski ima goreče pripadnike tudi v Chicagu. Pred par dnevi so navali v prostore delavskega kluba, razbili pohištvo in odnesli gotove spise.

Pickering je bil kasneje aretiran s trinajstimi drugimi vred in izpuščen pod kaveljo \$1000.

Pickering je bil kasneje aretiran s trinajstimi drugimi vred in izpuščen pod kaveljo \$1000.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Narodnina: za Zdravna društva (svoje Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inostranstvo \$9.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.
Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi se ne vrnejo.
Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.
Naslov na vas, kar ima stik s: **PROSVETA**
2637-39 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS
138
Datum v objavi, na primer (Avg. 31-1929), poleg vsakega besedila na naslovni strani, da vas je v tem časopisu objavila. Prosimo, da se prijavite, da vam list ne uide.

Pomladitev na drugem koncu

Dr. Eugen Steinhach na Dunaju je znana zdravniška mrha. Lepo vrsto let se že bavi s "pomlajevanjem" izčrpanih starcev. To se pravi, da onemoglim moškim čepi sveže spolne žleze in s tem jim povrne "mladost" za toliko časa, dokler drži nova žleza. Letos je žlezo nadomestil s žlezinim serumom, ki je po njegovem zadržanju boljši sredstvo.

Koliko starcev in izgarancev je res pomladil, ni znano, ker ne objavlja nobene statistike. Če dobro premislimo to stvar, nismo nič kaj navdušeni za to pomlajevanje, ako ni namreč vse skupaj humbug. Pomladiti človeka, moža ali ženo, se pravi nategniti mu življenje in uživanje življenja. Moš, ki se pomladil, znova živi in dela. Starci je navadno pasiven, ker samo živijo. Kdor enkrat onemore fizično, navadno onemore tudi mentalno. Zdar pa vzamimo ljudi, ki so po miselnosti in delu veliki nazadnjaki. Ali ni prav, da taki ljudje čim prej opazijo in izginejo iz javnosti? Ako bi dr. Steinhach ali kdo drugi pomladili le veličumne in napredne genije — dobrodošli! Toda današnja znanost je obenem business — častne izjeme so redke — in ne izbira. Kaj na toj koristi napredku človeške družbe, če je pomladil kak staranik ali drugi reakcionar? Kaj koristi človeštvu pomlajevanje bedakov, izkoriščevalcev in parazitov? Ali bi bilo dobro, če bi kdo pomladil nemškega ekakizerja in mu omogočil, da se enkrat živi svoje idiotsko življenje?

Dr. Steinhach pa zdaj poroča, da je odkril še nekaj drugega: serum, ki se vbrizga v možgane in jih "pomladi", poživlji, pokrepča in naredi 400 odstotkov aktivnejše. To pa to — samo če je res. Boljmo se, da je to — kakor pravi Amerikaneec — "too good to be true," pre-dobro, da bi bilo resnično.

To bi moral dr. Steinhach iskati prej, ko je začel "mladiti" starce na splošnih. Prava pomladitev mora priti na drugem koncu — v glavi, če hoče biti res efektivna. Če je kaj potrebna, je medicina, ki odzdravi bedake in stimulira nove genije. Kaj boš s pomlajenimi norci!

Ali — spet je križ. Ako je dr. Steinhach res našel čudovito zdravilo zoper stupidnost — ga bodo linčali. Kako pa bodo parastili, kruki in bunkači eksperimentirali, če ne bo več bedakov na svetu? In paraziti, kruki in bunkači so gospodari sveta. K sreči nimajo bedaki denarja, nova medicina za "uživanje modrosti" bo pa draga — in tako ostane stupidnost — hvala Bogu — še na svetu.

Ali je vojna ali ni?

Iz Moskve in Kitajske poročajo dan za dnevom o "ljutih bojih na celi črti mandžursko-sibirski meji". Topovi grme, bombe padajo iz zraka, v teku so napadi in protinapadi, vsak dan je nekaj ubitih in ranjenih in bivališča so izpreminjajo v pepel.

To so znamenja vojne, ali Moskva niti Nanking ne veta, še nič o tej vojni. Moskva pravi, da Kitajci napadajo in akažejo čez mejo kakor besni psi in sovjetske čete se samo branijo. Nanking pravi, da sovjeti napadajo in rušajo čez mejo kakor medvedje in kitajske čete se umikajo in beže, ker se samo branijo... Vojne ni!

Nekaj je — in če je nekaj, bo treba temu dati novo ime.

"Prosveta" je prejela pismo iz Berlina. Pismo je v hrvaščini in podpisan je "Sekretar-rijat Bunda Freier Balkan". V pismu je rečeno, da se obračajo na nas "kao Balkance", da jim pomagamo pri delu za svobodo Macedon-cev in drugih Balkancev itd.

Vse smo že bili in zdaj smo tudi Balkanci. Za kateri greh nas je ljubi Bog še s tem kaznoval?

Iz Rima prihaja sladka vest, da je sveti oče obogatil za 5000 litrov vina, odkar je sam-svoj vladar. Danes ima v svoji vladariki kleti 30.000 litrov najfinjših vrst vina. Dalje poročajo, da bo sveti oče rabil vinskalo zalogo za razvedrilo diplomatov in gostov. In ko bodo razvedrili, bo s njimi "sveti duh"... Ta žegen, je še najboljši.

Vinogradniki v Kaliforniji so dobili deset milijonov podpore od vlade!

Glasovi iz naselbin

Otvoritev Doma.
Lawrence, Pa. — Slavnostna otvoritev društvenega Doma v Lawrenceu (Hills), Pa., na Labor day, je dobro izpadla, čeprav se nahaja danes članstvo v kaosu in vrtincu odprte delavnice, ko se ne dobi veliko copakov v kuverti.

Društveni predsednik je otvoril slavnost s primernim nagovorom in predstavil občinstvu prvega govornika Johna Kokliča, predsednika društva št. 138 SNPJ iz Canonsburga. On je govoril kako je danes potrebno nastopiti skupno za svoje interese in napredek v spojem, kako so potrebni delavski domovi, in da delavstvo lahko zajema izobrazbo iz knjig, katere ima v zalogi Književna matica SNPJ. Govornik je žel aplavz za svoje izvajanje. Sledile so deklaracije. Prva je deklarirala Mary Kramar, članica mladinskega oddelka, iz Sygana, Pa., in je izvršno izvršila svojo nalogo. Potem je nastopil pevski zbor Ilirija iz Canonsburga pod vodstvom Rudolfa Pleterjaka iz Bridgeville, kateri je dobro izvajal pevake točke. Deklarirali sta dve deklici in napravili sta dober vtis. Syganska godba na pihala je igrala krasne komande pod vodstvom Steve Riceja iz Bridgeville. Nato je nastopil dobro znan govornik brat John Terchel, gl. odbornik SNPJ. Orisal je sliko delavske borbe. Zadnji je govoril brat Philip Godina, upravnik Prosvete in gl. odbornik SNPJ iz Chicaga, Ill. Govoril je o pomenu društvenega Doma in o pomenu slavnosti. Dotaknil se je tudi pokojnega Jožeta Zavertnika, da je imel veliko nasprotnikov, kateri so mu metali polena pod noge, a Jože ni krenil s poti in se je držal principa, katerega so vklesali že ob rojstvu v SNPJ. Jožeta ni več, a njegov duh bo živel. Povdarjal je, da društvo Prosveta št. 245 SNPJ lahko premaga nasprotnike, ako ovirajo napredek. V znak zadovoljstva je govornik žel aplavz.

Vsem posetnikom slavnosti se društvo lepo zahvaljuje, ker so s tem pripomogli k do uspeha in pokazali, da nam je obstoj Doma zagotovljen. Postavljen je za probno delavstva, v izobraževalne svrhe, kajti lastuje ga društvo in v ta namen naj služi članstvu SNPJ in Jugoslovanom v tej okolici.

Dne 5. sept. je umrl Peter Mrak, član društva št. 24 SNPJ. Bolehal je okrog 10 let na mrtvoudu. Star je bil 47 let in neozhjen. Član SNPJ je bil 22 let in bil star naročnik na "Glas Svobode". V zadnjih petih letih ni imel sredstev za najpotrebnejše. Bil je blag človek, prepiral se ni z nikomur in bil zadovoljen v vsako stvarjo. Njegov mrtvaški oder je bil v društvenem Domu. Društvo mu je priredilo dostojen pogreb in pokopaj je bil civilno na Narodnem pokopališču v Bridgeville, Pa. Blag mu spomin!

V juliju so bile tri smrtna nesreče v tukajšnjem premogorju, 52 rudarjev pa je bilo več ali manj ranjenih, med temi tudi en Slovenec, član društva št. 245 SNPJ, Anton Shaffer. Sedaj se nahaja v Mercy Hospital v Pittsburghu, Pa., s zlomljenim nogo. Želimo mu skorajšnjo okrevanje, ker naselbina ga pogreša.

Mnogi povprašujejo, kaj je varok, da je toliko nesreč v premogovni industriji. Vzrok je, ker ni organizacije in vsak misli naložiti toliko premoga, da doseže enajstko plačo \$7.50, niko pa ne skrbi za varnostne naprave. To pomeni, da so bili premogarji apeljani na cedilo, ko so zgubili organizacijo, kajti ta je ščitila rudarje na podlagi standardne meze pa naj je ta resnična komu prav ali ne. Sedaj morajo rudarji drago plačevati, ker so zgubili organizacijo.

Poročevalec.
Rudarske razmere.
Piney Fork, O. — Po 28 mesecih sem zopet pričel delati pod odprto delavnico v tej naselbini. Ker sem poprej vedno delal v u-nikajh premogorjih, se mi zde razmere pri delu veliko drugačne. Na plačilni dan prejmemo

Udeležil sem se veselice društva SNPJ, ki jo je priredilo v korist svoje blagajne. Člani društva se dobro razumejo med seboj, kar se je razvidelo tudi po zneje, ko je bil predložen račun, ki je pokazal, da je društvo napravilo \$150 dobička, akoprav ni računalo nobene vstopnine. Tukajšnji Slovenci živijo med drugimi narodi, s katerimi se prav dobro razumejo. Vsaka naselbina ima druge navade in običaje, tako tudi ta, a upam, da se jim bom lahko privadil.

Tukaj sta dva premogorja, od katerih eden počiva od zadnje stavke, v drugem se pa dela štiri dni na teden. Delo se težko dobi in vsak rudar mora biti zdravniško preiskan; zato ne vabim nobenega, da pride sem za delom. Rov je še precej dobro prezračjen in v njem ni nevarnih plinov. Mezda je nizka, ker si mora vsak rudar kupovati orodje in amonik. Ako ne zasluži deset dolarjev na dan, je vse premalo, ne pa tako kot sedaj, ko zasluži-mo štiri ali pet dolarjev. Potrebno je, da se ponovno organiziramo, da bomo dobili naše pravice nazaj. — Nace Ziemberger.

Smrtna kosa.
Cicero, Ill. — Dne 12. sept. je na svojem domu 6523 W. 27 Place, Berwyn, po dolgotrajni bolezni sušici umrl br. Anton Zonta, član društva "Sosedje" št. 449 SNPJ.

Pokojni je bil rojen 27. novembra 1892 v vasi Dolenje Skupice, občina Cerklje pri Krškem na Dolenjskem. V jednoto je pristopil dne 11. decembra 1921. Bil je član tudi samostojnega podpornega društva "Danica" in lokalna št. 1768 mizaraske unije.

Pogreb pokojnega se je vršil po civilnih obredih v soboto dne 14. sept. na Češkem narodnem pokopališču. Na zadnji poti so ga spremlili člani društev in organizacij, katerim je spadal.

Za njim žalujejo njegova soproga, dva brata, od katerih eden živi v Lyonsu, Ill., drugi pa v državi Wisconsin, dve sestr. ena v Depue, Ill., druga pa v starem kraju, ter več drugih sorodnikov, prijateljev in znancev. Pokojniku bodi ohranjen blag spomin, njegovim ostalim pa moje sožalje.

Poročevalec.
Samomor umobolnega rojaka.
Springfield, Ill. — John Planinšek, član društva št. 47 SNPJ, ki je bolehal na umu od 29. maja 1928, je pred par dnevi utekel iz umobolnice v Jackson-villu. Za njim se je podala polici-ja, ki ga je dotekla in pripeljala v zapor, v katerem se je obeal.

John Planinšek je bil star 54 let in doma je bil iz Litije.

Poročevalec.
Stavkarji zavrnili Greenovo pogodbo.
New Orleans. — Stavkujoči cestni železničarji so zavrnili pogodbo za končanje stavke ki jo je sklenil William Green z zastopniki Bond and Share korporacije. Odklonili so jo z 1009 glasovi proti 85. Pogodba je pomenila totalen poraz stavkarjev. Kljub temu jo je predsednik Ameriške delavske federacije pod-pisal. Stavka se bo nadaljevala in končna poravnava je še jako oddaljena.

Konvencija čevljarjev.
Boston. — United Shoe Work-ers unija se pripravlja na kon-vencijo, ki bo reševala več važ-nih zadev. Organizacija je še mlada in ima 36 lokalnih uni-j, ki štejejo 26.000 članov v Lynnu. Bostonu in okolici. Lokalne or-ganizacije so odstopile od unije, ki spada k Ameriški delavski fe-deraciji in ustanovile neodvisno unijo. Vzrok za to je bil izklju-čenje gotove lokalne organiza-cije, ker članstvo ni izvolilo "pravih" odbornikov.

LJUDSKI GLAS

Ali je mačka inteligentna
K temu vprašanju se je oglašil v londonski "The Review of Re-views" pisatelj Robert H. Davis, ki piše naslednje:
Preteklo poletje, ko sva z znan-cem Deanom lovila postvri v ne-kem potoku gorovja Adirondack, pride k potoku črnela domača mačka, izpije par požirkov vode in izgine med jelšami. "Odkod neki prihaja ta mačka," sem vprašal, "ali je nemara kaka hi-ša blizu?"
"Najbližja hiša je 10 km juž-no odod," je rekel Dean. "Sicer pa ni nič nenavadnega, da mač-ke hodijo daleč naokrog svojega bivališča. Njihov instinkt jih vedno privede nazaj domov. Ni-sem še slišal o mački, ki bi se bila kje izgubila. O mačkini pa-meti se redkokdaj govori. Pove-dal vam bom nekatere reči o na-vadni domači mački, ki vas bodo presenetile."

"Pred tremi leti je dobila naša mačka v zgodnji jeseni pet mla-dičev. Dva alabotna smo takoj odstranili. Štiri tedne pozneje smo ji vzeli še nadaljnja dva, dočim smo petega z materjo vedno pridržali v hiši. Teden dni pozneje smo naredili izlet z av-tomobilom v Lake Placid, 20 km od Saranac Lake, našega biva-lišča. S seboj smo vzeli staro mač-ko in mlačiča. Vožnja je trajala menda dobrih 20 minut. Ostali smo nekaj dni v Lake Placid; medtem se je ta mačji par na-šim gostiteljem nenavadno pri-kupil, pa smo jim ga bili prepu-stili in se odpeljali domov."

Dva dni po našem povratku v Saranac smo nas iz Lake Placid telefonično obvestili, da je mačji par izginil. Poslej smo akosi o-sem dni vsako jutro govorili z Lake Placidom, toda mačk še vedno niso našli. Nekega večera pa čuje moja mati, ki je delala na vrtu, da onkraj živega plota mi-ljavka mačka. Brž se napoti v ti-to smer in opazi mačko zelo kla-virne vnanjosti, ki drži v gobcu majhno mačco: bila je naša Pus-si s svojim mlačičem. Dvanajst dni je taval po hribih, dolinah, močvirju in gozdovih, da je našla svoj pravi dom. Ves ta čas je morala nositi mlačiča z zobmi.

"In v kakšnem stanju je bil ta mlačič?"
"Dobro hranjen in zdrav. Ma-ti se je očividno žrtvovala zanj. Lovila je ptice, miši in druge ži-vali, da mu je lahko vedno da-jala mleko. Za noč je morala preakrbeti varno ležišče pa tudi podnevi paziti na razne roparske živali, ki jih v teh gozdovih ni malo. Za mačko je bilo pač veliko dejanje, da je prispela čez divje, nji neznanno ozemlje živa in še z zdravim mlačičem."

"Kakor posnemam jaz iz va-ših besed, ste velik ljubitelj mačk!"
"Da, jaz imam mačke rad. Vselej, ko sem ugedal njeno tr-do, šibko telecico, ki so se mu po-znani napor dela in močne poti, me je obšla žalost. Toda junaki-nja mačjega rodu se je popra-vila; postala je zopet gladka in ljubka. Mlačiču, ki je bil maček, smo dali ime po slavem sred-njeveškem potovalcu "Marco Polo." Sedaj poleti najraje lovi po-stvri v potoku, ki jih ume zelo spretno zgrabiti s tačico. Brž-čas se je učil loviti na svojem velikem potovanju."

Pred leti je bil v naši hiši ma-ček, ki je bil boljši čuvaj od psa. Imel je sedem prstov na obeh sprednjih nogah in je tehtal ka-kih 12 funtov. Zvečer, ko smo se spravili k počitku, se je izpreha-jal po vseh sobah in inspiciral kakor kak stražnik. Neko noč je prišel v našo spalnico in predra-mil nas troje tako, da je skočil vsakemu na posteljo. Moj oče je šel za njim, sledeč, da se je mo-ralo nekaj zgoditi; ugotovil je, da je padel iz peči kos žarečega premoga in užgal bližnjo plahto."

"Ob drugi priliki je prišel ob-dveh jutruja v sobo in skočil na mojo posteljo. Planil sem pokon-ci in stopil za njim k oknu, od-oder se je videla garaža. Opazil sem, da se je neki vlomilec prav-kar trudil, da bi odprl vrata ga-raže. Preden sem prispel dol, je lopov že pobegnil."

Ostanki potopljene ladje.
Chicago. — V petek so pripla-vali na obrežje prvi ostanki par-nika "Andaste", ki se je potopil med viharjem v noči od zadnje-ga pondeljka na terek na Michi-ganskem jezeru med Grand Ha-venom in South Chicagom. Par-nik je vozil gramoz in 29 mož je izgubilo življenje.

Tony Shragal, član št. 91.

Tajna življenja

Novi pogledi v moderno življenje.
Njegovo življenje in delovanje se določa s količino in vrsto prostih energij, ki jih ima v svoji neposredni okolici; zavisti od fizikalne-ga in kemičnega neravnovesja, ki mu daje ži-veti in gibati se. Stanice človeških možgan delujejo samo toliko časa, dokler jim kri dovaja kemično proste energije v obliki sladkorja in kislika. Če se ta dotok ustavi za eno samo se-kundo, izgine zavest — človek postane nezave-sten. Brez sladkorja in kislika torej ni člove-ške misli; brez njega ne bi nastali ljubki Shakespearjevi soneti, brez njega ne bi bilo ne-radiosti in ne bojesti.

Toda skrivnost življenja še ni odkrita, če doženemo, da se tok življenja suče v okviru meja, ki jih določajo zakoni energije in da bitja s tega vidika niso vredna ne manj in ne več od tako zvanega mrtvega sveta okoli njih.

Težko se ubranimo skušnjavi, da ne bi primerjali razvoja embria (zarodka) izdelavi hiše po načrtih arhitekta, ki ga nikjer ne vidi-mo in čigar hotenje vendar le vodi vse delo. Zdi se, da tudi rast in razvoj sledita v napre-dolocen načrt. Na mnogih stopnjah življenja srečujemo navidezno smotrno prilagoditev. Kako naj si razložimo ta čudni, uprav čudežni pojav, s diferencialnimi enačbami fizikov ali z zakoni fizikalne kemije?

Na to vprašanje je odgovoril pred več ko 50. leti veliki francoski fiziolog Claude Bern-hard. "Na potu splošne fiziologije se le prav počasi pomikamo naprej. Ona je osnovna bio-loška veda, za katero morajo teči vse ostale. Nje metoda pa obstoji v tem, da določa temelj-ne pogoje življenjskih pojavov. Razčleniti mo-ramo pojave, ki so večini živih bitij skupni, v njihove elementarne prvine ali v spojine, ki jih tvorijo."

Tako se glasi odgovor Clauda Bernarda, odgovor, ki je dostojen Newtona ali Einsteina. Te besede so bile signal za začetek nove dobe v življenjslovju. Kaj delajo današnji zastop-niki splošne fiziologije? Natanko to, kar je zahteval Claude Bernard v svojem programu: z vstrajno, eksaktno in količinsko primerjavo fizikalnih in kemičnih dejstev in zakonov na elementarne življenjske pojave skušajo počasi, korak za korakom prispeti k sintezi in k do-metju celote.

Naj omenim ta ali oni primer: Nedavno sta Meyerhof v Nemčiji in A. V. Hill v Angliji odkrila kemijo in pretvorbo energij v stančev-ju mišic. Če se mišična tkanina stegne iz dela, ne erpa potrebnih prostih energij iz oksidaci-je, ki ni dovolj nagla, marveč jo dobiva po zelo hitri eksotermni pretvorbi ogljenčevohidra-vega glikogena v mlečno kislino. Če naj si u-trujena mišica zopet opomore, se založi s pro-sto energijo: z oksidacijo ali zgortitvijo ogljen-čevega hidrata izpremeni mlečno kislino nazaj v glikogen. Ta skrivnost mišičnih celic pre-dstavlja eno najbolj presenetljivih poglavič mo-derne znanosti. Tu vidimo, da je eden izmed osnovnih življenjskih pojavov že v veliki meri analiziran in pojasnjen.

Drug primer je ravnovesje krvi. Rdeča krvna telesa so zaprta v nekako membrano, ki ne pusti, da bi se hemoglobin izgubil v krvi; ta membrana pa dopušča prehod anorganskih anionov ter vode in kislika. Med rdečimi krv-nimi telesci in obdajajočo jih vnanjo krvno plazmo imamo celo vrsto finih izmenjavalnih ravnovesij, n. pr. vodno ali ozmočno ravnove-sje, ravnovesje razdelitve ionov itd.

Dostop kislika, ki se spaja s hemoglobi-nom, povzroča, da se pretvori v močnejšo ki-slino in izloči ogljenčevohidratno kislino iz bikarbo-natnih ionov. Vsaka motnja tega ravnovesja pov-zroča izenačevalne izpremembe pri drugih. Tako se da cela vrsta teh življenjskih ravnove-sij popisati z eksaktnimi matematičnimi enač-bami.

Denimo sedaj, da se bo splošna fiziologija razvila tako daleč, da bo lahko količinsko (kvantitativno) razčlenila vse strani osnovnih življenjskih pojavov. Ali bi takdo dobili tudi že sintezo življenja in dokončni odgovor na po-pularno vprašanje, kako nastaja življenje?

To je eno najosnovnejših, zato pa tudi najtežjih vprašanj današnjega življenjslovja. Živo bitje je dinamično organiziran individij, pri katerem delujejo vsi deli za dobrobit celot-nega organizma. Celota pa je bistveno nekaj več nego je skupna vsota njegovih delov.

(Dolge prihodnjak.)

NE PIJ IZ ČASE SVOJEGA SOSEDA!
To pravilo bi lahko uvrstili ne le v med zapovedi higijene, ampak tudi v reglement bračne (zakonske) zvestobe, vsaj če vzamemo za podlago naslednjo, v zadnjem času izrečeno razsodbo pariškega sodišča.

Mož je bil ovdal svojo ženo sodišču, ker je bila večkrat iz čase svojega sosedu in je za-hteval zaradi tega popolno ločitev od mize in postelje. Sodišče je njegovi, navidez čudni zahtevi ugodilo, in sicer zategadelj, kakor se glasi tolmačenje sodb, ker bi bilo opravičljivo če bi žena samo enkrat skrnila iz sosedove če-še. To bi se lahko smatralo za pomoč ali za-menjavo. Ker pa se je dejanje večkrat zapo-redoma ponovilo, ga je smatrali za omalovaževanje in podcenjevanje moža ter za zavestno žalitev zakonskega druga. Zakonec ima prav, če zahteva razvedbo braka in sodišče je v polni pravici, da ugodí njegovi zahtevi.

Vesti iz Jugoslavije

PRVA VEST O SMRTI SODRU- GA ZAVRTNIKA.

(Izvirno.)

Ljubljana, 30. avg. 1929.

Danes je prejel predsednik Zadrugne banke s. A. Kristan brzojav iz Chicaga, da je Joža Zavrtnik umrl. Vest je vplivala strašno, zlasti, ker je še te dni prejel predsednik pismo, v katerem se je Jože pohvalil glede svojega zdravja. Vrgel sem se na fizično delo — je pisal — to mi je bilo vedno najboljši odpočitek. In zdaj iznenada brzojavica s kratko vsebino: Jože Zavrtnik danes umrl. Samo to, nič več. Sodrug, stari bojevnik socialistov v Ljubljani, kar ne morejo verjeti tej vesti. Saj so ga poznali kot enega najboljših filarizmov v delavskem gibanju. Tisti sodrug, ki so z njim vred živeli življenje prvih slovenskih socialistov v časih 1888, 1889 i. t. d., ko so morali bežati iz kraja v kraj, ko so tajno prevažali letake preko meje ter jih trošili med delavce, ti sodrugi vedo najbolje, kdo in kaj je pomenil Jože Zavrtnik v delavskem gibanju slovenskih socialistov. Se ko je šel v Ameriko in tam preživel skoro 30 let, še zdaj je spomin na tisto svetlo, da čutilo zdaj, da se je nekaj vtrgalo, da ni več tako kot je bilo. Eden nas je šel, eden nas, najboljši — si mislijo in zožuje se krog njih.

Ko se bo pisala zgodovina težkih časov začetka delavskega gibanja na Slovenskem, ko je človek tvegaval vse za svojo misel, ko se bodo naštevale imena silnih mož, ki so v tistih borbah pokončili nosilci glavo — tedaj bo eno najsvetlejših imen Joža Zavrtnik.

Ameriška zemlja bo sprejela vase enega močnih sinov slovenskega delavskega naroda, ki mu bo ohranil spomin v vseh dneh. Z Zadrugne banke se vije črna zastava. Da bi izobesili trgovo ovito v črn flor, kakor pristoja našemu Joži, ne smemo.

In v nas so vroče želje, da bi imeli prav zdaj mnogo Zavrtnikov. In v nas so črne misli: da je edini Zavrtnik šel.

Nov jugoslovanski parnik — "Triglav."

Ljubljana, 31. avg. 1929.

Delniška družba Jugoslovanski Lloyd je te dni prevzela v ladjedelnici v Sunderlandu na Anglijskem svojo najnovejšo trgovsko ladjo, ki ima 11.000 ton. To je naš največji trgovski parnik, ki bi bil v ponos tudi močnejšim paroplovmom, kakor je naša, ki se še povečini nahaja v povojih. Parnik so krstili za Triglav, je še istega dne odplul direktno v Chile v Južno Ameriko. V isti ladjedelnici bo v kratkem gotova tudi druga ladja naše trgovske mornarice, ki bo nosila ime "Avala". Tako bo naša trgovska mornarica povečana skupno za 22.000 ton. Obe ladji bosta stali ca. 50 milijonov dinarjev.

"Triglav" bo v Chilu natovril nad 10.000 ton soli, ki ga bo prejel deloma v Aleksandriji, deloma pa v naše luke. Iz Grube "Triglav" ponovno krenil v Chile in sicer s tovarom lesa. Ta tovar bo baje eden največjih, karkoli jih je kada ladja preplajala v Južno Ameriko. Natovorili bodo nanjo 14.000 kubičnih metrov lesa.

V smislu razoroževanja je naša vojna mornarica naročila tudi zase nove ladje. Tako se v ladjedelnici "Deutsche Werft" v Hamburgu gradi nova ladja naše vojne mornarice. Ladja se bo imenovala "Zmaj" in je namenjena za matično ladjo naših hidroplanov vojaških. "Zmaj" je že malone gotov in bo 15. septembra priplul v naše vode.

Tudi novi dve podmornici dohimo v kratkem. Bojna ladja "Sitnica" je že odšla v Toulon, da prevzame tamkaj obe podmornici z imenom "Smeli" in "Osvetnik". "Sitnica" bo namreč matična ladja teh dveh podmornic ter bo po prevzetju odplula z njima takoj v Boko Kotorsko.

Vse to v znanju Kelloggovega pakta o miru. Pipec že odložiš, a ne maraš odložiti kanonov in podmornic. Tako je razorožitev. In v ministrstvu vojske in mornarice silno štedijo, da bi čim lažje nakupovala orožja, municije, ladje i. t. d. Zategadelj je tudi proračun ministra vojske in mornarice mnogo večji od vseh ostalih skupaj.

Se debata o verouku v šolah.

Beograd, 30. avg. 1929.

Ministrstvo prosvete je izgotovilo načrte šolskih zakonov, tako osnovnošolskega kakor tudi srednješolskega. Že pri sestavljanju je prišlo do polemik in debat radi vprašanja verouka. Sprava so hoteli verouk povsem odpraviti, pustiti to vprašanje, naj ga rešavajo šoljupni in stari sami po svoji uvidenosti. Vsa katoliška duhovščina pa je stopila pokonci ter zahtevala, da ostane verouk obvezen predmet, ki naj ga poučujejo samo kateheti. Zdej je ministrstvo izgotovilo načrt, kjer pravi glede verouka, naj bi stari sami odločili, ali naj verouk, ki ostane, poučujejo učitelji ali kateheti. Potemtakem bi verouk ostal kot predmet, a v zakonu štednje naj bi verouk poučevali navadni učitelji. Ta načrt so zdaj predložili vrhovnemu zakonodajnemu svetu, ki ga te dni predelava.

Mnogo je debate prav o vprašanju verouka. Razni člani predlagajo razne spremembe v predpisih o verouku. Cerkevni krogi zahtevajo bresporojno, naj verouk udi samo katehet, ki naj ga nastavlja država v sporazumu s škofi. Tako zahtevajo cerkveni krogi, da bi ostalo vse kot je bilo doslej. Načrt pa predvideva samo verouk kot obvezen predmet, a ne kot predmet, ki bi ga smeli poučevati samo kateheti. Država vsekakor hoče s tem prihraniti na plačah katehetom.

Ta sprememba pa bi morala izvirati iz prepričanja, da verska vzgoja prav nič ne koristi vzgoji na sploh. Načelo bi moralo biti, pustiti verouk kot prostovoljen predmet, ki naj skrbi zanj cerkev sama kakor ve in zna. Zakaj ni ga modernega človeka, ki bi trdil, da je verouk in bajke o nadnaravnih silah dobra vzgoja mladine. Mladina pride v šole in se uči v moderni znanosti, ki pravi, da se ničesar ne zgodi brez kakršnega "zemskega" vzroka, dočim prihaja vera s trditvijo, da je neke ne nadnaravna sila, ki vodi vse to. Tako je vzgoja mladine dvostanska in kot taka škodljiva. Znanost je proti bajkam in tajnim silam, vera, sloni na njih in bi brez njih ne mogla živeti. Znanost je proti čudežem, ki jih ne priznava, vera nasprotno živi od čudežev. Zato je zahteva modernih duhov, ločiti verouk od šole. In vsaka drugačna rešitev tega vprašanja je napačna.

Smrtina nesreča progovnega delavca.

Ljubljana, 31. avg. 1929.

Na postaji Logatec se je pripetila nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev. Na tej postaji se je v toku enega leta pripetilo že več nesreč in ni dolgo tega, kar je bil neki postajni uradnik smrtno ponesrečen. Topot je smrt zahtevala progovnega delavca Josipa Blažiča, komaj 26-letnega fantka iz Madimurja.

Nesreča se je pripetila tako, da je vrglo Blažiča iz vagona, ko se je vračal krog 5. popoldne z dela proti postaji. Popravljali so progo, pa so se potem pripeljali v vagonih na postajo. Pri slunkov vlaku pred uvozno kretinico je Blažiča vrglo iz vagona na kolse, ki mu je v trenutku odrezalo obe nogi nad kolenom. Tako pohabljenega so prenesli v kolodvorako čakalnico, kjer je ponesrečen kljub takojšnji zdravniški pomoči čez pol ure v silnih bolečinah umrl.

Umrl dubrovniški pisatelj Vojnovič.

Ljubljana, 31. avg. 1929.

Iz Beograda je dospela vest, da je včeraj tamkaj umrl Ivo Vojnovič, pisatelj, dramatik in pesnik. On je znan kot pisatelj Dubrovničana, kjer se je rodil kot potomec stare plemenitke dubrovniške rodbine dne 9. decembra 1857. Po pravnih naukih je služil nekaj časa kot sodnik po Hrvatskem, kmalu je bil upravitelj zagrebaškega teatra, vojna pa ga je zalotila v Dubrovniku. Bil je kmalu aretiran in konfiniran v zaporih v Sinju in Šibeniku. V zaporih je zbolel in je šele 1917 zapustil zagrebaško bolnico. Bolezen, ki si jo je bil nalezal v zapornih, ga je razjedala dalje. Lani je prišel v Beograd, kjer se je nastanil v sanatoriju. Z zdravjem je šlo vedno slabše in zlasti je bil popolnoma oslepel, do-

Pot skozi zapadno Sibirijo

(K nedavnemu poletu "Zeppelin" iz Friedrichshafena v Tokio bo gotovo zanimal prihodnji spis etnologa Oskarja Iden-Zollera, enega izmed redkih Srednjeevropskih, ki so s pridom prepoznali Zapadno Sibirijo, koder je šla pot nekdanjega zrakoplova na Vahod.)

Prišel sem čez Uriumko in Mias na gredan Uralskega pogorja. Vršci so bili pokriti z debelim snegom, a tudi zimski pokrajina je bila tako slikovita, da nisem mogel odleteti njenim čarom. Potoval sem kar se je dalo hitro, kajti želez sem čimprej mogel dospeti v Jekaterinburg, sedanjí Sverdlovsk, kjer je ruski osrednji trg za uralsko žlahtno kamenje. Zato sem prav rad sprejel ponudbo nekega lokalista, da potujeva skupno iz Celjabinaka do prihodnje etape mojega cilja.

Jekaterinburg leži sredi Uralskega pogorja. Pogled nanj je prekrasen, posebno v solnčnem svitu. Zdi se, kakor da se zlato preliva po njegovih ulicah. Oglel sem si brusarico za žlahtno kamenje, kjer dobivajo plemenite rude tudi res plemenite oblike. Največ se obdeluje aleksandrit. Jekaterinburg ima večkrat v tednu sejem. Tam ima vsak tuje priložnost, da si za mal denar nakupi žlahtnih kamnov, ki se prodajajo na trgu kakor pri nas jajca in presno maslo. Celjabinak, kjer sem nastopil svojo pot proti Zapadni Sibiriji, je izhodišče transsibirske železnice, ki veže Evropo z Daljnim vzhodom. Od tu odhine vsak dan na stotine potnikov proti Aziji, po kateri hrepene vse življenje. Pasajirji pa se morajo zadovoljiti z bivanjem v navadnih lea- neli hišah in barakah, zakaj a hoteli je kraj pomanjkljivo preskrbljen.

Letalska nesreča v Zagrebu.

Ljubljana, 30. avg. 1929.

Iz Zagreba poročajo o težki nesreči slovenskega vojaškega letalca. Včeraj zjutraj je dobil letalski narednik Oton Papež nalog, da se dvigne z letalom in opiše v zraku spirale. Po purnem letu pa je motor brskone odpoval. Bilo je to v višini kakih 300 m. Prvih 200 metrov je letalo padalo počasi; nato pa je začelo drveti naglo k tlom. Padec na zemljo je bil tako močan, da se je letalo popolnoma razbilo. Pilot je pri tem vrglo iz letala ter je obležal nedaleč stran v nesvesti. Sprva so mislili, da je mrt, kar ne bi bilo nič čudnega, sprito takega padca, kesheje došli zdravilni pa so ugotovili, da nima večjih poškodb in da si niti nobenega uda ni zlomil. Letalo je padlo tako, da se je z desnim krilom zadelo na zemljo najprej, to je gotovo vrglo pilota in mu rešilo življenje. Zakaj pilot, ki se nahaja sicer v bolnici, bo bržkone kmalu okrevale.

Sreča v nesreči. V Lemontu bodo pridigali, da je — božja volja bila.

Žrtve železniške nesreče. Železničar Vinko Grnjak iz Krčevine je prišel na mariborskem tovornem kolodvoru po nesrečnem naključju pri zapisovanju vozov pod kolosa nekega vagona, pri čemer mu je odtrgalo eno roko in je dobil tudi težke tranje poškodbe, je v oblastni bolnici kljub vsem poskusom zdravnikov, da mu rešijo življenje, podlegel poškodbam.

Otvoritev vsehsejma pod imenom "Ljubljana v jeseni" se je izvršila danes 31. avgusta. Občinstvo je takoj nopolnilo prostore. Prvi utia je zadovoljiv. Posebej so ugajala pestrja "Zadrugna razstava", ki so jo priredile ljubljanske zadrugne zveze. Odlikuje se oddelek zveze gospodarskih zadrug, ki so ga aranžirali mladi zadrugni delavci pod vodstvom Borisa in Cvetočka Kristana. Zlasti je Konzumno društvo za Slovenijo podalo pregledne tabele o svojem delu. Zadrugna banka v Ljubljani ima svoj poseben oddelek, ki prikazuje njen razvoj od početka do danes. — Razstava živali, ptic, kač, ki jo je priredilo zoo je zelo zanimiva.

Smrtina kosa. — Rodbini Orazem je ugrabila smrt hčerko edinko, 4 letno Majdico. — Umrl je nenadoma v Ljubljani davčni upravitelj v pokoju Ivan Pibernik. — V Mariboru je preminula v tork v 69. letu starosti Marija Adler, vdova po vladkovodji. — Dalje je umrla v 65. letu starosti Ema Turk, soprega vladkovodje. — V celjski javni bolnici sta umrla 58-letna Marija Seboinšek, dninarica iz Petrovca in 62-letni Jožef Huš, rudar iz Megejnice pri Grižah. — Po kratki mučni bolezni je preminula v Ljubljani Marija Kovčeva.

Opolnoči zadnjega dne v Ka-

čugi je pridrvel v mojo sobo okrajni predstojnik in mi jeclaje povedal, da je odinil slav, ki je imel nalog prepeljati me do Vitimska, že zvečer od brega. Ker je bilo mogoče, da je slav že dosegel Verholensk, sem skočil brž pokonci, popadel prtijago in sedel na že pripravljeno trojko, ki me je nesla kakor veter za splavarji. Dosegli smo jih. Lepa je slikovita reka. Njena struga je zelo široka, a neprijetno učinkuje na gledalca čeri, ki se dvigajo nad vodno gladino in ki so mestoma prav velike. Tudi ta del potovanja je bil dokaj zabaven ne le za oko, ampak tudi za dušo. Najprej so nas spremljali vršci Bajkalskega pogorja, kjer se menjujejo skale s stepami in travniki, potem pa smo potovali skozi pravcati pragozd, ki raste na obeh bregovih reke.

Jakutsk je najpomembnejše mesto na severu Vzhodne Sibiri- je. Leži na 62. točki severne širine. Tam se praviloma konča lepa vožnja po Leni. Mesto je bilo sezidano l. 1632. Se danes spominjajo na njegovo burno preteklost lesene utrdbe, zakaj zavojevalec Sibirije ni bilo baš lahko, ko so se bojevali z domačini. Jakuti in Tunguzi jih niso sprejeli z odprtimi rokami.

Za Jakutskom pa se začne velika divjina, pot v neskončnost, kjer umolkne sleherni življenje in kjer se izgublja človeška stopinja v globokem snegu.

MAKAIM GORKIJ:

Pravica resničnosti

Stavka v Parmi.—Otroci stavkajočih.

Pred majhnim kolodvorom v Genul se je zbralo mnogo ljudi. Pretežna večina je delavcev, pa tudi dokaj prav čedno oblečenih, rejenih oseb je vmes. V ospredju grude stoje člani mestne uprave. V zraku vihra težka, umetno s sviljo izšita mestna zastava in poleg nje blišče zastave delavskih organizacij. Copi, vrvice in konci drogrov zastav blišče v zraku, avila praskata in kakor polglasno pojoči zbor se sila brenčanje praznično razpoloženje ljudske množice.

In nad množico, na visokem piedestalu kipi lepa postava Kolumba, tega sanjača, ki je moral toliko trpeti zato, ker je veroval in ki je zmagal zato, ker je veroval. Se danes gleda na množico, kakor bi hotelo njegove marmorne ustnice reči:

"Samo tisti zmagajo, ki verujejo!"

Okrog piedestala, pri njegovih nogah, so postavili godci s svojimi mašno pločevinastimi trombami in medna pločevina blesti v solcu kakor pravo zlato.

Črno marmornato poslopje kolodvora stoji kakor odprti polukrog in je razširilo svoje peruti, kakor da hoče objeti ljudi. Od vhodnega sem sili zamolklo hropenje lokomotiv, rožljanje verig, življenj in kriki. Na prostoru pred kolodvorom, oblitim z vročo solnčno svetlobo, je mirno in neprijetno vroče. Na balkonih in pri oknih hiš stoje svetlobolečene gospe s cvetlicami v rokah, praznično oblečeni otroci, ki so sami podobni cvetlicam.

Lokomotiva zaživlja, bližajo se kolodvoru. Množica se zagne. Kakor črne ptice poletе posamezni klobočki v zrak, godci primejo za godala nekaj resnih, starejših mož stopi naprej, obrnejo se k množici in govore, vneto mahaje z rokami proti množici.

Teško in počasi se razdvoji množica in naredi širok špalir tja do ceste.

"Koga pričakujete?"

"Otroke iz Parme."

Tam dol, v Parmi, so stopili delavci v stavko. Podjetniki nocoj popustiti, položaj delavstva postaja vedno težji. Zato so poslali svoje otroke, ki so valed gladu že začeli bolehati, sodrugom v Genuo.

Tam izza hodnikov kolodvora se bliža sedaj nenavadna procesija majhnih ljudi; oblečeni so napol in izgledajo v svojih oknjah kakor neke posebene, cu- caste živali. Korakajo po peto v eni vrsti, krepko držče se za roke... nenavadni, majhni, zaprsljeni in vidno utrujeni. Njih obrazi so resni, ali očesa bleste živahno in jasno. In ko zasivira godba njim v čast Garibaldijevo koračnico, zbeži vesele, zadovoljen smehlja preko teh shujšanih, suhih in lačnih obrazov.

Množica pozdravi te ljudi bodčnosti z oglušujočimi vriski. Zastave se povešajo pred njimi, trombe buče. Vsed takega sprejema so otroci nekoliko zbegani, se za trenutek umaknejo. Ali nenkrat se strnejo njih vrste kakor v eno telo in stotine glasov zaori kakor da je grlo samo eno:

"Viva Italia!"

"Naj živi mlada Parma."

Vzklika množica in plane k otrokom.

"Evviva Garibaldi," vzklikajo otroci in prodirajo kakor klin v množico in izginjajo v nji.

Iz oken hotelov, a streh hiš plapolajo, belim pticam podobni, nešteti robc. Cvetlični dež se vsuje na glave množice; vesele, glasni kriki zadone.

Vse je praznično, vse je zaživelo, celo sivi marmor se svetli v svetlih barvah.

Zastave plapolajo, klobočki in cvetlice letijo po zraku. Čez glave odraslih se pojavijo majhne otroške glavice. Majhne, rjave ročice mahajo po zraku, love cvetlice in pozdravljajo množico. In vse oglušuje kriki zvezni ne- pretrgano svoj močniti:

"Viva il socialismo!"

"Evviva Italia!"

Slehnega otroka so vzeli, dvignili na plača odrasli, obje- mali izdelani, brkasti možje.

Godba se pri vseobčem krikul,

smehu in klicih komaj slilai.

Vidim žene, kako hite skozi množico, ki hočejo vzeti se prestale otroke. Silnim jih klicati: "Vi vzamete dva, Anita?"

"Da. Vi tudi?"

"Enega za pohabljenega Marge- rito..."

Povsod se vidijo veselo raz- vneti, praznični obrazi, vlažne, prijazne oči. Tulintam je videti otroka stavkajočih, ki že je kos kruha.

"Nekdaj na kaj takega nismo mislili," je rekel neki starček a težko cigaro v ustih.

"In vendar je to tako pripro- sto!"

"Da. Tako priprosto in tako pametno!"

Starec vzame cigaro iz ust, gleda zamisljen njen konec in vzdihni, zmaje z rameni. Ta- koj nato zagleda poleg sebe dva otročka iz Parme, očitno dva klobočka. Obraz se mu zgubani, bratuk potegne na oči in razsi- ri roke. Otroka, ki sta ga naj- prej gledala prav resno, se stis- neta in umakneta boječe. Sta- rec se naglo skloni in začne glasno krakati. Otroka se ve- selo nasmajeta in začeta ska- kati z golimi nogami po trotuar- ju. Starec vstane, si popravi kloboč in odide z negotovimi ko- raki, očitno uverjen, da je storil svojo dolžnost.

Grbasta, silovita ženica s obrazom čarovnice in aršavimi, sivimi kocičami na kostih brdi, stoji pri piedestalu Kolumbovega spomenika; joka in si briše rdeče obrobjene oči s koncem obledelega šala. Grda je, barva njene polti je temna in njen pojav je tako osamljen sredi te prijetno razsvetle ljud- ske množice.

S plesočimi koraki gre mimo črnolasa Genovka. Vodi sedem- letnega človeka, obutega v eko- lje in s alvim, do pleč segajočim klobočkom na glavi.

Stresa z glavjo, da vrže kloboč na tlinik, a se mu vedno in ved- no obeka na nos. Genovka mu vzame kloboč z glave in poje glasno nekako pesem ter maha s klobočkom po zraku. Fantič dvigne glavo, se smeje na ves glas, jo pogleda, nato skoči kvi- šk, zagradi za kloboč in oba se izgubita v množici.

Vlakovzrastel mož z golimi, močnimi rameni in z usnatim predpasnikom drži na ramenu šestletno deklico in govori z ženo, korakajoč poleg njega in vodečo za roko fantka z ognjeno rdečimi lasmi:

"Razumeš, ako se reč udoma- či med nami, nas bo težko pre- magati, he?"

In smeje se z glasnim, trium- firajočim smehom, dvigajoč svoj majhen tovor v sinji zrak:

"Evviva Parma-a!"

Ljudje se zgubljajo, odnaša- joč ali vodeč s seboj otroke. Na trgu pred kolodvorom ne ostane ničesar razen nekaj zmečanih cvetlic, papir od sladkorčkov, ve- sela gruča plavih postreščkov in nad njimi plemenita postava moža, ki je odkril novi svet.

Ali s cest, z ulic, ki vodijo ka- kor ogromne cevi h kolodvoru, done veseli klici ljudj, koraka- jočih nasproti novemu življe- nju.

Prevedel Iv. Vuk.

NAROČNIKI POZORI

Znamenje (Aug. 31-1929) po-

meni, da vam je naročnina po- tekla in dan. Posvetite jo pravočasno, da vam lista ne ostane. Aho lista ne prejme- te, je mogoče vstavljati, kar ni bil plačan. Ako je vaš list pla- čan in ga ne prejmete, je mo- goče vstavljati valed naposlona- nstava, pišite nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Nadl zastopniki so vsi dvo- stveni tajniki in drugi zastopni- ki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za leto 1929 je \$5.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani N. P. J. doplačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cleveo za leto \$7.50, pol leta \$5.75, za člana \$6.30.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$6.00.

Tednik stane za Evrope \$1.75. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnina lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravištvu "PROSVETA"

2607 S. Leaville Ave., Chicago, Ill.

Roman v šestih delih s epilogom.

ZLOČIN IN KAZEN

Poslovenil Vladimir Levstik.

Peter Petrovič jo je sprejel "priznajo in vladno", dasi a primeskom neke dobrovoljne zaupnosti, ki je po mnenju Petra Petroviča pristojala tako čislavanemu in solidnemu človeku, kakor je bil on, v občevarju a tako mladim in v gotovem oziru zanimivim bitjem, kakor je bila ona. Naglo jo je potolažil in jo posadil za mizo, sebi nasproti. Sonja se je vsedla, ozrla se naokrog — na Lebezjatnikova, na denar, ki je ležal na mizi, in potem nenadoma zopet na Petra Petroviča, od katerega ni več obrnila oči, kakor bi ji bile prikovane. Lebezjatnikov se je obrnil proti vratom; Lufin pa je vstal, migljal Sonji, naj ostane tam, kjer je in ustavil Lebezjatnikova.

"Ali je tisti Razkolnikov tam? Ali je prišel?" ga je vprašal šepetaje.

"Razkolnikov? Tam je. Zakaj pa? Da, tam je. Ravno kar je prišel, videl sem ga. Čemu pa vprašujete?"

"V tem slučaju vas prosim še prav posebno, da ostanete tukaj in me ne pustite samega s tem — dekletom. Stvar je malovažna, govoriti pa utegnete bogve kaj. Ne maram, da bi Razkolnikov tam pripovedoval ... Saj veste, o čem govorim?"

"Razumem, razumem!" je naglo uganil Lebezjatnikov. "Res, prav imate. Po mojem osebnem prepričanju segate sicer predač v svoji bojznosti — toda prav imate vendare. Torej prosim, pa ostanem. Stal bom tukaj pri oknu in ne bom vaju motil ... Po mojem mnenju imate prav ..."

Peter Petrovič se je vrnil k divanu, vsedel se Sonji nasproti, pogledal jo z zanimanjem in napravil mahoma nad vse soliden in celo nekoliko strog obraz, češ: "Da si ne boš česa mislila, draga moja!" Sonji je postalo nerodno.

"V prvi vrsti, Sonja Semenovna, me izvolite opravičiti pred velenjeno gospo mamico — kaj ne da? Katarina Ivanovna vam nado meška mater?" je izpregovoril Peter Petrovič zelo solidno, sicer pa dokaj priljučno.

Videti je bilo, da ima najboljša namene.

"Da, da; mater mi nado meška, res je tako," je odgovorila Sonja naglo in boječe.

"Torej me opravičite pred njo, da sem zavoljo nujnih okolnosti primoran izostati in ne pridem k vam na obed — oziroma na pogrebščino, vzlic ljubeznivemu vabilu gospe mamice."

"Takoj povem — takoj! ..."

In Sonja se je brzo dvignila s stola.

"To še ni vse," jo je obstanovil Peter Petrovič in se nasmešnil njeni preprosti in nepoznavanju prilicnosti, "premalno me poznate, Zofija Semenovna, ako mislite, da sem zmožen vzemirjati vase osebo in vas klicati k sebi za voljo tako malovažnega vzroka, tičočega se edine mene. Moj namen je bil drugačen."

Sonja se je naglo vsedla.

Sivkasti in mavričasti bankovci, ki še niso bili odstranjeni z mize, so jo zopet zbudili v oči, toda ona se je naglo obrnila proč in uprla pogled v Petra Petroviča; strašno nespodobno se ji je zdelo, gledati na tuj denar. Obvisela je s pogledom na zlati lornjetti, ki jo je držal Peter Petrovič v levici, in obenem na velikem, masivnem, nenavadno lepem prstanu s rumenim kamnom, ki je tičal na sredincu te roke; naenkrat pa je obrnila oko tudi od tod in ko se ni več vedela kam dejati, je nehala a tem, da se je zarila naravnost v oči Petra Petroviča, ki je pomolčal še solidneje kakor prej, nato pa je nadaljeval:

"Včeraj sem mimogrede govoril slučajno par besedi s nesrečno Katarino Ivanovno. Kmalu sem se prepričal, da je njen položaj — že nenaraven — ako se smem tako izraziti ..."

"Da, nenaraven," je postrežljivo pritrdila Sonja.

"Ali preprosteje in umevneje rečeno — bolna je."

"Da, preprosteje in umev ... — da, bolna je."

"Tako je. Torej iz človekoljubja in takorekoč iz sočutja bi ji rad kakorkoli koristil, z ozirom na neizogibno nesrečo, ki ji preti. Zdi se, da sloni zdaj vsa siromačna rodbina samo na vaših ramah."

"Dovolite mi vprašanje," je naenkrat vstala Sonja, "kaj ste ji izvolili pripovedovati o morebitni pokojnini? Že včeraj mi je namreč pripovedovala, da ste ji obljubili preskrbeti pokojnino. Ali je to resnica?"

"Nikakor ne, temuč v gotovem oziru celo nerodnost. Namignil sem samo nekaj o začasni podpori, ki jo more dobiti vdova uradnika, umrlega v službi — če ima namreč protekcijo — toda zdi se mi, da vaš pokojni oče ne samo ni dopolnil službene dobe, nego da v zadnjem času sploh ni služil. Z eno besedo, upanje bi bilo tu sicer močnejše, toda jako majhno, ker v tem slučaju pravzaprav ni nikakih pravic do podpore, temveč celo nasprotno ... Ona pa je mislila že na pokojnino, hehehe! Pogumna gospa!"

"Da, na pokojnino ... Lahkoverna je in dobra — in od zgolj dobrote verjame vse — in — in — takšno pamet pač ima ... Tako, oprostita ...", je dejala Sonja in se zopet začela odpravljati.

"Prosim, niste že alikali vsega."

"Da, nisem še alikala," je zajecijala Sonja.

"Sedite torej!"

Sonja je obšla silna zadržega in vsedla se je zopet, že tretjokrat.

"V očigled temu njenemu položaju in z ozirom na nesrečno nedoračeno otroko bi ji rad — kakor sem že rekel — po svoji moči nekoliko pomagal; seveda le po svoji moči, ne več. Dala bi se privediti na primer zbirka zanjo ali kakšna loterija ... ali kaj drugega podobnega — kakor pač delajo v vseh takšnih slučajih soročniki ali tudi drugi ljudje, ki bi radi pomagali. To sem vam nameraval povedati. Bilo bi močnejše."

"Da, res; Bog vam bo to ...", je zašepetala Sonja, gledaje Lufinu v obraz.

"Močnejše je; seveda — to bomo pozneje — to se pravi, lahko bi se pričelo tudi že danes. Zvečer se zopet sestaneva, pomeniva in ustvariva takorekoč temelj za vso stvar. Pridite k meni takole okrog sedme ure; nadejam se, da bo tudi Andrej Semenovič navzoč ... Pač pa je tukaj okolnost, ki jo je treba skrbno preudariti že poprej; ravno zaradi tega sem vas nadlegoval, Zofija Semenovna, in vas povabil k sebi. Moje mnenje je takšno, da bi bilo nevarno in nedopustno, dajati Katarini Ivanovni denar v roke; dokaz za to je ta — današnja pogrebščina. Dasi nima takorekoč niti akorjice vsakdanjega kruha za jutri — no, in niti obuvale in nitešar, je nabavila za danes jamaškega ruma, celo mader, kakor se mi dosedva, in — in — in kave. Videl sem mimogrede. Jutri bo zopet vse do poslednjega grizljala kruha — vaša skrb; to nikakor ne gre. Zato se mora po mojem mnenju tudi zbirka vršiti tako, da nesrečna vdova takorekoč niti ne bo vedela za denar, temveč samo vi. Ali nimam prav?"

"Ne vem. To je samo tako, danes — enkrat v življenju — tako zelo je želela počastiti njegov spomin — sicer pa je jako razumna. Sicer pa, kakor vam je drago; jaz vam bom zelo, zelo, zelo — in oni vai — in Bog vam bo — in sirote ..."

Sonja ni mogla govoriti do kraja; zaplakala je.

"Tako je. Torej, ozirajte se na to; zdaj pa izvolite sprejeti za potrebe vaše mameče za prvo silo od mene samega to vsoto. Moja prav posebna želja je, da se moje ime pri tem ne imenuje. Evo vam! ... Ker imam takorekoč sam skrb, mi ni močnejše več ..."

(Dolje prihodnjik.)

JESENSKE MISLI

Prepričan sem, da nisem edini, ki ga jesen vneli, ki jo tudi ljubi, in upam si celo reči, da je jesen, topla, prijazna, pestrobarna jesen, vsakemu ljubša. In kako bi tudi ne bila! Nad teboj se boči sinji nebesni oblok, solnce se vozi po njem in prijazno smehljaše boža polja, ki mrholijo pridnih delavcev in delavk, ki marljivo pospravljajo jesenske prideleke, travnike, na katerih se pase lepo rejena goveja živina, vrtove, kjer krasno sadno drevje klone pod težo obilnega sadu, gozdove, ki žare v pestrih jesenskih barvah, zelene planine in nebotične smetnike, ki spokojno kipe pod jasno nebo. Narava je odeta v svoj živobarvni jesenski plašč, ki je človeškemu očesu tako ljub, livade so posute z jesenskimi cvetjem, grozdje dozorelo, mati zemlja oddaja svoje plodove pridnemu otroku, pa bi se človek ne veselil! Lastavice se res da pospravljajo od nas, ker jesen jim je znanilica krute zime, ko zanje ni obstanika pri nas in treba jim je hiteti v daleke južne kraje, kamor moč zime ne seže — pa kaj zato maramo! Saj se bodo vrstile nazaj k nam. Srečno pot, ptice, in ne zabite se odvažati klicu cvetoče vesele in vrnite se nazaj k nam, kadar vas ona pozove! In misli, tiste mračne jesenske misli, ki jih vzbudi sivo jesensko nebo, izpod oblakov prišedi dež, ki enakoverno biže ob strehe hiš, ko je vasa narava mračna in pusta — pojdite s lastovkami in ne vračate se nazaj k nam. Kaj bi gledal samo otočnost in puščabo dolgočasnih deževnih dni, misli na neizbežno zimo, na smrt in javkal! ... Ozri se v vedri, nasmejani, živopisni jesenski dan, naženi mračne misli proč od sebe, zamej se in vesele zavriskaj. Kaj mi mari zima — odšla bo kakor bo prišla! — kaj me živega briga smrt. Ta pride pome, nič ji ne morem, a kaj zato! Dokler živim, naj bom vesel, naj uživam dokler lahko in istinskim življenjem kar največ močnejše dobrega in lepega. Saj zato živim! In jesen je zato, da človek zbere plodove svojega dela in jih uživa, ne zato, da bi tožil in plakal.

Najdejo se ljudje, ki v pomladi njihovega življenja niso kaj prida sejali in kadar napoči zanje jesen, mračno aro nazaj v preteklost, tožijo za izgubljeno mladostjo, stočejo, preklinjajo in se solze. Ampak to je bedasto! Prijatelj, ki nisi sejal, ko je bil najzgodnejši čas zato in zdaj, ko je napočila jesen tvojega življenja, nikjer ne najdeš plodov, ne žaluj, ne jokaj se! Ne toži za minulim, ki je nedosegljivo, nepovračljivo, ker kar mine se ne vrača več nazaj! Dnevi v človeškem življenju niso lastavice! ... Spomladansko setev si res da zakasnil — toda še je čas, še lahko popravila zamujeno vsaj deloma. Sej, sadi zdaj v jeseni ... plodov sicer ne boš dočakal, pa kaj zato! Drugi se bodo okoristili s plodovi pozne setve in ti bodo, sejavecu, hvalečni. In to bo tvoja nagrada — hvalečnost potomcev! ...

jaz pa bom zaspal za vedno, zame ne bo več cvetja in solnce ... mrtev, brezgiben in brezčuten bom ležal v svoji grobni jami, nikdar več ne bom mogel uživati lepoto cvetoče pomladi, veseliti se solnce in sanjavih zvezdnih noči ... v groba temini bom trohnel in sprhnel v nič in življenje bo šlo naprej svojo pot, kot da mene sploh nikoli ni bilo na svetu ... Ali ni to strašno? Pa bi bil vesel! Nemogoče! Preveč strašna usoda me čaka! ...

Zamejal sem se ter ga udaril po hrbtu, rekoč:

"Kaj se boš kisal zaradi tega! Glavo pokonci, zamej se, vesele poglej v svet in iztisni iz življenja kar največ močnejše dobrega! Čemu bi se jokal zaradi smrti, ki ji tako ali tako ne uideš! Kar živi, mora umreti! To je zakon narave, ki je neizprosilen in trd kot peševje Triglav in se mu ti ne moreš izogniti. Umreti boš moral, pa kaj zato! Živi, dokler si živ, uživaj, dokler moreš in smeje kljub življenju in njegovim viharjem! Otrsi se te bozne sentimentalnosti, pošli k vragu misli na smrt, smehlja se uživaj srečo, ki jo boš deležen, v mračnih, deževnih dneh pa misli na solčno vreme, ki bo sledilo dežju in bodi moč! Moč pa ne plašaj za izgubljenim, niti se ne plašaj pred pretiho neprijetnostjo! Kdor je moč, ta smehlja se kljubuje vsemu, živi in dela, vedoča, da bo živel v svojih delih, dokler bo živel človeški rod! Zato bodi moč, živi, bori se, delaj in uživaj in ne boj se smrti, ki je delež vsakega živega bitja, saj, če boš delal, boš živel tudi še po smrti v tvojih delih."

Prejinja pobitost na Andrejevem obrazu se je umaknila nenaadni veselosti, pogum mu je zablistal v očeh in poln življenja je veselo vzkliknil:

"Prav imaš! K lodju z jokavostjo! Živelo življenje in delo, v katerem bomo živeli do konca sveta!"

Od tedaj je Andrej vedno vesel, smeje se kljubuje viharjem življenja, smehlja se sprejema božanje in udarce življenja, je radosten kadar sije solnce in vedrega obraza kadar dežuje, se bori za pravico tlačenim in zaničevanim, dela za njihovo osvobodjenje in v tem svojem delu bo živel še dolgo potem, ko bo njegovo telo že davno strohnelo v grobu.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali soročniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

POZOR BOJAKI V YOUNGSTOWNU, WARRENU, O., IN OKOLICI!

Ako lastujete stavbišče (foto), vam mi postavimo hišo na dotičnem stavbišču. Vase prazno stavbišče vam ne prinaša primernega dobička od vloženega denarja, temveč imate samo stroške, in tega dejstva se ne svedate, dokler si ne postavite hiše na stavbišču. Ko ste kupili stavbišče, je gotovo bila vaša želja, da si sezidate svoj dom na istem, ker drugače bi stavbišče ne kupili.

Nas načrt zidanja in financiranja domov omogoči, da vsako lahko lastuje svoj dom. Sedaj je primerno čas zato, in nikar ne odklanjate do prihodnjega leta, kar se vam ne bo zlepa zopet mudila prilika postaviti si svoj dom po taki ceni in tako lahkih darnimi pogoji, kot ravno sedaj. Skrbeli bomo tudi, da se hiša, katero mi postavimo, proda ali odda v najem, ako vi tako želite. Pogodbe za zidanje domov na sprejemajo le do 30. septembra t. l., zato se odločite hitro.

Mi imamo tudi nekaj novih hiš in malih farm na razpolago, katere za menjamo in vzamemo vase stavbišče kot prvo naplačilo.

Pišite po nadaljnja pojasnila, in omenite natančen prostor, kje se vase stavbišče nahaja.

GENERAL HOME CONSTRUCTION COMPANY,
512 City Bank Building,
Youngstown, Ohio.

STE ONEMOGLI?
Ne obupajte. Naj vam Severa's Esorka pomaga pri vaši bolezni. Prosim, pošljite nam svoj list, da vam pošljemo brezplačno brošuro, ki vsebuje vse, kar potrebujete vedeti o naši zdravilni metodi. Uporabite vašega listnaka.

SEVERA'S ESORKA

Cena lista Prosveta

po 1. juliju 1929 je:

1. Zdrav. dr. v Kanado \$6.00
1 tednik in 4.90
2 tednika in 3.90
3 tedniki in 2.40

2. Zdrav. dr. v Chicago je \$7.50
1 tednik in 6.30
2 tednika in 5.10
3 tedniki in 3.90

Tednik sam stane \$1.20
Tednik v Evropo stane 1.70
Politina za tednik v Evropo 50

Mladinski list stane \$1.20
Ml. list v Evropo stane 1.50
Cena oglaševanja po dogovoru.

POZOR! Družbenim tajnikom in tajnicam se tem potom nanašajo, da morajo natančno vse spremembe naslovov in članov, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopnih, črtnih in izstopnih članov naznaniti upravitelju Prosvete, da se lahko točno vrednoti imenik na pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošilja glavnemu tajniku, ostanejo tam v arhivu in jih upravitelju ne doli. Torej je zelo važno, da vselej pošiljate na našo listo pripravljene listnake vse naslove upravitelju Prosvete posrebiti. Pri vsaki spremembi naslova naj se vedno omeni stari in novi naslov. Upravitelju pošiljate splošno, da družbenim tajniki in tajnice to upoštevajo. — Philip Godina, upravitelj.

POZOR! Družbenim tajnikom in tajnicam se tem potom nanašajo, da morajo natančno vse spremembe naslovov in članov, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopnih, črtnih in izstopnih članov naznaniti upravitelju Prosvete, da se lahko točno vrednoti imenik na pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošilja glavnemu tajniku, ostanejo tam v arhivu in jih upravitelju ne doli. Torej je zelo važno, da vselej pošiljate na našo listo pripravljene listnake vse naslove upravitelju Prosvete posrebiti. Pri vsaki spremembi naslova naj se vedno omeni stari in novi naslov. Upravitelju pošiljate splošno, da družbenim tajniki in tajnice to upoštevajo. — Philip Godina, upravitelj.

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM.

Pojasnilo družbenim tajnikom glede novega sistema plačevanja naročnine za dnevnik list Prosveta. Vsak član, ki želi, da se naroči po novem sistemu, mora najprej plačati ves stari dolg do 30. junija 1929, ako je kaj dolžan za nazaj na naročnik, in šele potem od prvega julija naprej se lahko vzame naročnina po novem sistemu. Vsak se mora naročiti ZA CELO LETO. V nobenem slučaju se ne sme prišteti več kot TRI tednike k enemu dnevniku. Vsak naročnik mora plačati najmanj \$2.40, ako želi po novem sistemu upoštevati naročnino, torej plačati se mora \$4.80 in en \$3.60 in dva \$2.40 in tri tednike. Vsak mora zaplatiti poleg onega imena, na katerega zapliše naročnino, tudi društveno številko, ime ali imena onih drugih članov, ki dajo kraven svoj tednik. Vsi morajo biti od ene družine, lahko so pa od dveh družin, na primer žena od ženakega in mož od možkega in hči od mladinskega društva, ampak morajo biti vsi iz ene družine. Imena se lahko zapliše na kos papirja kraven ali pa odzadej na listek na katerem je pisano ime naročnika. Prosvito smejo vzeti v smiseln operaznoma tajniki in zastopniki le od ene svote katere so njim plačali naročniki in v nobenem slučaju ne več kot 20%. Listka, imena, naslove in denar je poslati na upravitelju lista Prosveta. V nobenem slučaju ne dobita dnevnika ako ne doplačate kakor je gori navedeno. To velja le za one naročnike, ki sedaj plačajo, ne pa za one, ki imajo plačano že naprej.

Prosim! Ujuzno vse tajnike, da upoštevate ta navodila, ker drugače nam absolutno ne bo močnejše voditi tega sistema. To pojasnilo naj alihi vsem tajnikom in zastopnikom, vsakemu posebej sploh ne moremo pisati, torej izrežite list in shranite, da boste imeli vedno pri roki, da se bode vedeli ravnavati v takem slučaju. Prosim upoštevajte to. Z bratakim pozdravom za Prosveto —

NAZNANILO.

Družbenim tajnikom in tajnicam se tem potom nanašajo, da morajo natančno vse spremembe naslovov in članov, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopnih, črtnih in izstopnih članov naznaniti upravitelju Prosvete, da se lahko točno vrednoti imenik na pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošilja glavnemu tajniku, ostanejo tam v arhivu in jih upravitelju ne doli. Torej je zelo važno, da vselej pošiljate na našo listo pripravljene listnake vse naslove upravitelju Prosvete posrebiti. Pri vsaki spremembi naslova naj se vedno omeni stari in novi naslov. Upravitelju pošiljate splošno, da družbenim tajniki in tajnice to upoštevajo. — Philip Godina, upravitelj.

RAZNO

Trideset let dvojnega zakonkega življenja. Julij Szabo iz Budimpešte je umrl v Kispestu. Njegova žena, ki je vodila dobro idočo krmo, je pohitela z avtomobilom v Kispest, da odredi vse potrebno za možev pogreb. Ko je izvedela, kje leži truplo ljubljenega moža, je vprašala vratarico: Ali je v tej hiši umrl moj mož? Vaš mož? V tej hiši je umrl gospod Szabo in ob njegovem truplu joče žena a svojimi otroci.

Vdova je šla v prvo nadstropje, kjer jo je sprejela vdova Julija Szaba, vsa obokana. Začeli sta se pogovarjati in kmalu sta si bili na čistem glede pokojnega Julija. On je živel celih 30 let z obema ženama v popolni harmoniji. Kadar je prišel iz Budimpešte v Kispest, je rekel, da gre po svojih poslih in opravkih, kadar se je poslovil v Kispestu, je enako pripovedoval, da ga klicajo nujne kupčije v Budimpešto. Z budimpeštansko ženo ni imel otrok, z ono v Kispestu pa osem. Pri pogrebu sta bili obe vdovi in otroci.

Budimpeštanska vdova je bila precej časa portira in zbežana, slednjič pa je vsiljubila otroke svojega moža iz Kispesta. Sedaj

je kuharica v neki veliki plemenitaški hiši in skrbi za otroke, kakor bi bili njeni.

Babjevnost nima meje. Te dni so pokopali v Pragi s tolikimi legendami ovenčanega Wohlachlaegerja. Na zadnji poti ga je spremljala lepa množica 2000 ljudi. Menda ni treba omenjati, da so imele med njimi ženske večino.

Do pokopališča je šlo še nekoliko v redu, na grobu pa so se odigravali neverjetni pripori. Prišlo je do divjaških pretepoz, ker so se ženske vrgle na vence in šopke pritrjene na krsto. Vsaka spremljevalka si je hotela prilastiti amulet. Red je napravila šele policija. Pod njeno zaščito je imel Wohlachlaegerjev naslednik, krvnik Brounowsky, svoj poslovenil govor.

Kosa, ki nenehoma lanje. V "Kosmusu" citamo o vrokih umrljivosti pri ljudeh. Na 10,000 ljudi odpade zaradi starosti 10.8 smrtnih slučajev; tuberkulozi podleže 21.5, raku pa 20.3. Pisali smo že pred časom, da je rak poleg jetike največja izpodjedalka človeškega življenja naše dobe. Od drugih bolezni pridejo poselej na vrsto: pljučno vnetje (18.8), šelodčne in črevesne bolezni (17.4), možganska kap (15.3), influenza (4.5), gobavost in rane (2.3), davica (2.2), alepič

(1.3) in tifus (0.5). Vse seveda na 10,000 ljudi. Druge bolezni zahtevajo relativno manj žrtve kakor te, ki jih navajamo.

Stroški hanaške konference. Po skoro enomesečnem natezanju so prišli delegati interesiranih držav v Haagu vendar do nekih zaključkov. Konferenca pa traja zdaj že 25 dni in njeni stroški niso baš skromni. Znaka-rog kar cel milijon holandskih gldinarjev. Ta vsota odgovarja približno petemu delu tistega denarja, zaradi katerega so se delegati pogajali. Če bi torej trajala konferenca še štiri mesece, bi delegati lahko oddali domov in povedali, da so vso vsoto, za katero gre, še porabili sami za zelenimi mikami.

Natakar št. 13. V Luksemburgu so otvorili velik vzorčen sejem, ki ga posejajo ljudje v ogromnem številu. Hoten in goatilno so polne. Posebno mnogo gostov je v neki dobri, srednji restavraciji in kdor le more, se vstede k mizam, kjer streže natakar št. 13. Izoboren človek, lepih manir, strežljiv, uren in togljen. Pravijo, da ni boljšega natakarka v mestu. Ta vzor-natakar št. 13 ni nihče drugi nego Zubkov, avak bivšega cesarja Viljama. Neka jestvina, ki predstavlja posebnost restavracije, se imenuje "cesarska juha go-spoda Zubkova."

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čamfike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerno, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA